

ОБРАЗАЦ 6.

УНИВЕРЗИТЕТ У НОВОМ САДУ
АЦИМСИ Центар за родне студије УНС

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ

-обавезна садржина- свака рубрика мора бити попуњена

(сви подаци уписују се у одговарајућу рубрику, а назив и место рубрике не могу се мењати или изоставити)

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ	
1.	Датум и орган који је именовео комисију: Сенат УНС од 26. 9. 2019.
2.	Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: Др Невена Петрушић, редовна професорка Правног факултета у Универзитета у Нишу (ужа научна област Правне науке), чланица; Др Биљана Сикимић, научна саветница Балканолошког Института САНУ, Београд, (ужа научна област Лингвистика) чланица, Др Свенка Савић, професорка емерита Универзитета у Новом Саду (ужа научна област Психоллингвистика), председница Др Гордана Даша Духачек, редовна професорка Факултета политичких наука Универзитета у Београду (ужа научна област Студије рода) менторка.
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ	
1.	Име, име једног родитеља, презиме: Косана, Душан, Бекер
2.	Датум рођења, општина, држава: 27. јул 1972. Београд, Република Србија
3.	Назив факултета, назив студијског програма дипломских академских студија – мастер и стечени стручни назив Правни факултет Универзитета у Београду, кривично-правни смер, дипломирана правница <i>UN mandated University for Peace, Costa Rica, Gender and Peace Building, MA</i>
4.	Година уписа на докторске студије и назив студијског програма докторских студија: 2012. година: АЦИМСИ Центар за Родне студије УНС
5.	Назив факултета, назив магистарске тезе, научна област и датум одбране:

UN mandated University for Peace, Costa Rica

Мастер рад под називом *Masculinity and Fatherhood - Gossip or Truth. Changing fathers' role in Serbia'* одбрањена је 11. јула 2008. године

Научна област: родне студије (*Gender and Peace Building*)

6. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Вишеструка дискриминација жена у Србији и одабраним државама
Европске уније: упоредна анализа

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Навести кратак садржај са назнаком броја страна, поглавља, слика, шема, графикана и сл.

Дисертација садржи 12 поглавља: 607 страница, 4 табеле, 6 графикана.

Увод

Уводни део дисертације износи основне подстицаје и почетне премисе за истраживање, подстицаје који се крећу од инспиративних предавања и дисциплинарних претпоставки до богатих искустава стечених на радним задацима. Наведена су и истраживачка питања, о вишеструкој дискриминацији жена и дометима правне заштите у таквим случајевима; изложен је и кратак преглед дисертације по поглављима.

Теоријски и контекстуални оквир истраживања

Теоријске претпоставке су засноване на основним појмовним одређењима, која се односе на основне категорије и синтагме: род и родне студије; појам дискриминације и категорија вишеструке дискриминације. У овом поглављу су изложене и темељне претпоставке, као што су питања заснивања феминистичких теорија уопште и феминистичке *правне* теорије посебно. Кандидаткиња је добро изложила теоријски сложене концепте једнакости и равноправности и најзад, образложила једну од теоријски најзначајнијих претпоставки свога рада, а то је појам интерсекционалности, односно укрштања различитих идентитетских позиција од којих свака може бити извор рањивости и дискриминације.

Предмет, циљ и методологија истраживања

У овом поглављу су образложена основна истраживачка питања: 1. да ли је вишеструка дискриминација препозната у судским поступцима и пресудама, и 2. ако јесте, да ли се прописи примењују адекватно и да ли је тиме обезбеђена ефикасна заштита од вишеструке дискриминације. Основна хипотеза је да да је законска забрана вишеструке дискриминације нужан али не и довољан услов за одговарајућу заштиту жена од вишеструке дискриминације. Предмет истраживања су судске пресуде и анализа судских пракси домаћег и законодавства оних европских земаља чији је правни систем континентални (а не англосаксонски) и који се према томе може поредити са нашим правним системом.

У четвртом поглављу *Појам и облици вишеструке дискриминације* анализиран је појам дискриминације, основни појавни облици дискриминације, као и појам вишеструке дискриминације и њених појавних облика који су до сада препознати у теорији – обична, додатна и интерсекцијска.

Пето поглавље *Вишеструка дискриминација жена* посвећено је вишеструкој дискриминацији жена и укључује анализу предрасуда и стереотипа, као узрока дискриминације жена и утицај родних стереотипа на правосуђе, у смислу тумачења и примене прописа о правној заштити у случајевима вишеструке дискриминације. Представљен је и положај жена из вишеструко дискриминисаних група, на основу новијих истраживања спроведених у Европској унији.

У поглављу *Међународни правни оквир заштите жена од вишеструке дискриминације* дат је преглед међународног правног оквира заштита жена од вишеструке дискриминације на универзалном нивоу (Уједињене нације), регионалном нивоу (Савет Европе) и у Европској унији.

У седмом поглављу *Заштита жена од вишеструке дискриминације у државама Европске уније*, за државе Европске уније укључене у упоредну анализу – Аустрију, Бугарску, Хрватску, Француску и Немачку, дат је преглед друштвеног положаја жена и распрострањености дискриминације жена, представљени су прописи о забрани вишеструке дискриминације жена и инструменти правне заштите жена од вишеструке дискриминације. Након тога је дат преглед и анализа праксе националних судова и тела за равноправност у предметима вођеним поводом случајева вишеструке дискриминације жена.

Осмо поглавље *Заштита жена од вишеструке дискриминације у правном систему Србије* има исту структуру као и претходно поглавље у којем је представљена правна заштита жена од вишеструке дискриминације у државама Европске уније. Сада су представљени резултати експлоративног истраживања капацитета судија и адвоката у домену антидискриминационог права.

У деветом поглављу *Сличности и разлике у системима правне заштите жена од вишеструке дискриминације* сумирани су резултати истраживања заштите жена од вишеструке дискриминације у Србији и одабраним државама Европске уније и применом метода компарације утврђене су и изложене сличности и разлике у системима правне заштите жена од вишеструке дискриминације.

У десетом поглављу *Пракса међународних судова* представљени су укратко Европски суд за људска права и Суд правде Европске уније и дат је преглед праксе ова два међународна суда у домену заштите жена од вишеструке дискриминације.

У једанаестом поглављу *Кључни изазови у пружању правне заштите од вишеструке дискриминације жена* сагледани су кључни изазови који се односе на нормативне недостатке, препознавање вишеструке дискриминације жена, недостатак праксе, изазове у доказивању вишеструке дискриминације, као и присутност и распрострањеност родних стереотипа и предрасуда.

У дванаестом поглављу *Закључак* дати су закључци на основу целокупног истраживања о донетима и лимитима правне заштите жена од вишеструке дискриминације.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Осим Уводног дела који испуњава све захтеве важних почетних напомена докторске дисертације, значајно је и поглавље у коме се излажу Теоријски и контекстаулни оквир истраживања. Излагање о теоријским претпоставкама за истраживање о вишеструкој дискриминацији је веома захтевно јер је потребно да повеже више области истраживања као што су студије рода и правну науку, а у овом случају и питања феминистичког покрета, судских пракси, историјског контекста, социолошких увида и познавања социјалне заштите. Све ове дисциплинарне контексте је кандидаткиња одлично повезала да би извела сложено значење интерсекционалности као теоријског утемељења за анализу појаве вишеструке дискриминације, као основне теме свог истраживања.

Поглавље које упућује на методологију истраживања, формулише предмет и циљ истраживања је написано по највишим академским стандардима, јасно је и прегледно и уверљиво образлаже цео истраживачки поступак који ће довести и до кредибилног закључка као и применљивих препорука.

Четврто и пето поглавље уводе и развијају прво појам вишеструке дискриминације уопште, а затим се усредсређују на вишеструку дискриминацију жена. У том смислу било важно из препознатљивих облика дискриминације (посредне и непосредне) не само извести и објаснити појаву вишеструке дискриминације, већ и посебно указати на специфичности и високу учесталост у појављивању вишеструке дискриминације жена

У шестом поглављу докторске дисертације ауторка на свеобухватан и систематичан начин излаже међународне антидискриминационе норме садржане у универзалним и регионалним међународним уговорима о људским правима, које у својој укупности чине савремени међународни правни оквир заштите жена од вишеструке дискриминације. Посебан научни допринос у овој области пружа елаборација општих коментара и препорука међународних тела надлежних за праћење примене међународних конвенција, коју је ауторка брижљиво извршила, јер су управо њима успостављени савремени стандарди заштите жена од вишеструке дискриминације. Ауторка је пружила целовит увид у ставове ових тела о родним аспектима расне и друге дискриминације, али и родно заснованих изазова у приступа правди и заштити жена од дискриминације. Вредан научни допринос пружа и систематичан преглед антидискриминационе регулативе креиране под окриљем Савета Европе, као и антидискриминационог права Европске уније.

С научног аспекта посебно је значајно седмо поглавље дисертације, у коме ауторка излаже резултате компаративног истраживања *de iure* и *de facto* стања у заштити жена од вишеструке дискриминације у пет држава Европске уније, за чији је избор пружила ваљано образложење. У овом одељку дисертације, који је, сам по себи, свеобухватна студија од преко 150 страна, ауторка је, користећи бројне изворе информација, у потпуности реконструисала не само нормативни оквир и постојеће стање у погледу распрострањености вишеструке дискриминације жена, већ је успела да целовито истражи и инструменте правне заштите од вишеструке

дискриминације жена, начин њихове примене у пракси и препреке у остваривању заштите права равноправност жена припадница маргинализованих друштвених група. Такав приступ омогућио је да ауторка формира ваљану подлогу за критичку оцену начина на који се сагледава сам концепт сам вишеструке дискриминације жена како од стране судова, тако и од стране независних тела за равноправност у посматраним државама. Поред тога, захваљујући таквом приступу, ауторка је успела да евидентира кључне изазове у остваривању делотворне правне заштите у случајевима вишеструке дискриминације жена. Обиле нових научних информација и утемељених закључака које је домаћој научној и стручној јавности пружила и оцене које је у овом делу дисертације ауторка изнела, драгоцен су допринос развоју опште теорије антидискриминационог права.

У осмом поглављу ауторка је на прегледан и систематичан начин саопштила резултате истраживања домаћег права и праксе у заштита жена од вишеструке дискриминације. Следећи методологију коју је применила приликом истраживања домета заштите жена у појединим страним правним системима, ауторка је критички сагледала и евидентирала недостатке у законским решавњима и пружила свеобухватан увид у праксу судова и институције Повереника за заштиту равноправности у случајевима вишеструке дискриминације жена. Примењујући метод студије случаја, ауторка је успела да мапира све изазове у тумачењу и примени релевантних антидискриминационих прописа. Иновативни критеријуми за систематизацију случајева вишеструке дискриминације жена, које је ауторка применила, представљају добар полазни основ за научну типологизацију и сагледавање феноменолошких карактеристика вишеструке дискриминације жена у домаћем друштвеном контексту, као и родних и других стереотипа и прадрасуда на којима је ова негативна појава заснована. Нарочито је драгоцен анализе судских одлука којом је ауторка разоткрила правне ставове судова базиране на стереотипима и предрасудама према особама са инвалидитетом, Ромима и женама, који се негативно одражавају на делотворност заштите жена од вишеструке дискриминације. Посебну научну вредност имају резултати експлоративног истраживања капацитета судија и адвоката у домену антидискриминационог права, првог такве врсте у Србији. Овим комплексним истраживањем ауторка је разоткрила дубину неразумевања самог феномена вишеструке дискриминације жена, али и сложених концепата на којима су заснована правила доказивању дискриминације, и то од стране кључних актера у систему заштите од дискриминације – судија и адвоката. С обзиром да је реч о пилот истраживању, оствареним научним увидима ауторка је поставила добар аналитички оквир и основ за даља и дубља истраживања капацитета правних професионалаца у области антидискриминационог права.

Резултате истраживања заштите жена од вишеструке дискриминације у Србији и у пет држава Европске уније чије је правне системе анализирао, ауторка је сумирала у посебном поглављу, у коме је на јасан и прегледан начин изложила све њихове сличности и разлике. Ово поглавље, које сведочи о капацитетима кандидаткиње за научну синтезу, пружа заинтересованој научној и стручној јавности могућност да на брз и погодан начин стекне увид у тенутно стање законодавства и праксе у

области заштите жена од вишеструке дискриминације.

Истражујући домете заштите жена од вишеструке дискриминације ауторка је анализирала праксу Европског суда за људска права и Суд правде Европске уније у вези са заштитом жена од вишеструке дискриминације. Брижљивим одабиром случајева вишеструке дискриминације жена и њиховом детаљном анализом ауторка је научно елборирала генезу ставова и принципе које ови правосудни форуми примењују у решавању случајева вишеструке дискриминације жена, илуструјући на тај начин сву сложеност теоријских концепата, али и савремене трендове у разумевању различитих аспеката вишеструке и интерсекционалне дискриминације жена.

Разматрање правних аспеката заштите жена од вишеструке дискриминације ауторка је заокружила поглављем у коме је сумирала, у компаративној перспективи, кључне изазове у пружању правне заштите од вишеструке дискриминације жена. Она је пружила инпозантан инвентар нормативних недостатака и указала на изазове у препознавању вишеструке дискриминације, због којих је судска пракса још увек недовољно развијена и у Србији и у државама обухваћеним истраживањем. Посебно је значајна научна елаборација два кључна изазова у доказивању вишеструке дискриминације – избор упоредника и примена правила о терету доказивања. Захваљујући свом теоријском знању и практичном искуству, ауторка је свеобухватно сагледала тешкоће у проналажењу адекватног упоредника у случајевима вишеструке дискриминације жена и изнела став да у процесу спровођења теста дискриминације упоредник није неопходан у свим оним ситуацијама у којима је акт дискриминације заснован на родним или другим штетним стереотипима и предрасудама. Правни аргументи којима је поткрепила свој став сасвим су убедљиви и бацају ново светло на специфичности спровођења теста дискриминације у случајевима вишеструке дискриминације. Да би оценила степен делотворности правне заштите у случајевима вишеструке дискриминације жена, ауторка је анализирала и примену стандардних правила о пребацивању терета доказивања у посматраним правним системима. Информације које је прикупила и презентовала у овом сегменту истраживања заокружиле су „суморну слику“ о актуелним донетима правне заштите жена од вишеструке дискриминације у посматраним правним системима. Оне су ауторки обезбедиле и основ за креирање предлога за отклањање слабости у доказивању вишеструке дискриминације, а нова научна сазнања добра су подлога за нова научна уопштавања и даљи развој антидискриминационог права.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ НА ОСНОВУ РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Зорана Антонијевић и Косана Бекер, *Анализа дискурса закона и стратегија у области родне равноправности и забране дискриминације*, Темида бр. 1/2017, стр. 95-117

Невена Петрушић и Косана Бекер, *Дискриминација правних лица – феноменолошке карактеристике и правна заштита*, Зборник радова Правног факултета у Нишу, 2017, вол. 56, бр. 75, стр. 46-69

Косана Бекер и Биљана Јањић, *Особе са инвалидитетом у институцијама као жртве дискриминације и кришења људских права*, Темида бр. 1/2016, стр. 109-134

Косана Бекер, *Заштита од вишеструке дискриминације жена: Мајке са инвалидитетом у систему социјалне заштите – Студије случаја Повереника за заштиту равноправности*, Деца и млади као део система – заштита или секундарна трауматизација, Октобарски сусрети у социјалној заштити, Ниш, 2016

Косана Бекер и Ксенија Кричковић Пеле, *Родне и друштвене контроверзе вантелесне оплодње у Србији – дискриминација жена које нису рађале*, Темида бр. 3/2014, стр. 49-68

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Закључци који се тичу правног оквира и инструмената за спречавање и заштиту жена од вишеструке дискриминације темеље се на резултатима спроведеног научног истраживања и концизно су и јасно формулисани. Ауторка је сасвим јасно показала и доказала да су добра нормативна решења само један од неопходних услова за делотворну заштиту жена од вишеструке дискриминације. Резултати истраживања права и праксе у заштити жена од вишеструке дискриминације имају не само велики научни значај, јер повећавају укупан фонд научног знања о феномену вишеструке дискриминације жена, њеним узроцима и последицама. Теоријска сазнања презентована у докторској дисертацији основ су и за нова научна уопштавања и развој опште теорије антидискриминационог права. Докторска дисертација има и велику практичну вредност јер креаторима политика и доносиоцима одлука пружа драгоцене путоказе за даљи рад на унапређењу законске регулативе и правне праксе у домену сузбијања и заштите жена од вишеструке дискриминације. Осим тога ова дисертација има значај и за даља истраживања и развој студија рода не само у нашој земљи већ и међународним оквирима.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Текст докторске дисертација представља кохерентну целину. Структура рада је добро постављена, а распоред и редослед појединих поглавља омогућава лако сналажење у обимном и комплексном тексту дисертације.

Једна од основних научних вредности докторске дисертације огледа се у томе што су изнети ставови и закључци засновани на обимном емпиријском истраживању, које је спроведено применом адекватних истраживачких метода. Истраживачки приступ и примењени истраживачки методи у свим аспектима представљају пример добре истраживачке праксе. Сам дизајн теоријско-емпиријског истраживања и начин приказа и тумачења резултата јасно сведоче о високом нивоу оспособљености ауторке за спровођење интердисциплинарних истраживања која интегришу податке, технике,

алате, перспективе, концепте различитих научних дисциплина и области.

Преглед анализираних грађа, изложен у анексу дисертације, који чини преко 100 извештаја међународних надзорних тела, националних тела за равноправност и извештаја организација цивилног друштва и скоро 400 закона, стратегија и одлука, показатељ су не само комплексности теме којом се ауторка бавила, већ и ширине и дубине самог истраживања.

Библиографска подлога докторске дисертације је релевантна и импозантна: обухвата преко 750 радова страних и домаћих ауторки/аутора и скоро 140 извора са интернета.

Кандидаткиња је систематизовала и на коректан начин презентовала идеје и ставове бројних домаћих и страних ауторки/аутора, а запажања, коментари и аргументована критика коју износи драгоцен су допринос научном фондирању још увек недовољно истраженог феномена и концепта вишеструке дискриминације жена, као и инструмената за њено спречавање и сузбијање.

Дисертација је писана јасним и разумљивим језиком, уз пуно поштовање научног стила који се примењују у писању радова овакве врсте.

Напомена: докторска дисертација је прошла проверу оригиналности применом софтвера за детекцију плагијаризма *iThenticate*. Резултати те провере показали су да је степен подударности у границама очекиваног.

IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање:

1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме:	ДА
2. Да ли дисертација садржи све битне елементе:	ДА
3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци	

Докторска дисертација *Вишеструка дискриминација жена у Србији и одабраним државама Европске уније: упоредна анализа* кандидаткиње Косане Бекер јесте оригиналан допринос науци јер је формулисала закључке који су утемељени на значајном истраживању које је први пут спроведено код нас. Ово истраживање је теоријски допринос и правној науци и студијама рода, а представља и велики практички допринос антидискриминаторним јавним политикама.

4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања:
Дисертација нема недостатака	

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже:

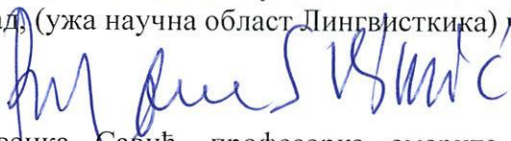
да се докторска дисертација прихвати, а кандидаткињи одобри одбрана

НАВЕСТИ ИМЕ И ЗВАЊЕ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ
ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

Др Невена Петрушић, редовна професорка Правног факултета у
Универзитета у Нишу, чланица

Др Биљана Сикимић, научна саветница Балканолошког Института САНУ,
Београд, (ужа научна област Лингвистика) чланица

Др Свенка Савић, професорка емерита Универзитета у Новом Саду,
председница

Др Гордана Даша Духачек, редовна професорка Факултета политичких наука
Универзитета у Београду, менторка.

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем
већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење односно разлоге због којих не
жели да потпише извештај.